για μια αναρχοκομμουνιστική και κοινοτιστική

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΡΜΟΝΙΑ

τεύχος 38 I-2014

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΗΔΟΝΗΣ

Μη ομιλείτε περί ενοχής, μη ομιλείτε περί ευθύνης.
Όταν περνά το Σύνταγμα της Ηδονής με μουσικήν και σημαίας·
όταν ριγούν και τρέμουν αι αισθήσεις, άφρων και ασεβής είναι
όστις μένει μακράν, όστις δεν ορμά εις την καλήν εκστρατείαν,
την βαίνουσαν επί την κατάκτησιν των απολαύσεων και των παθών.

Όλοι οι νόμοι της ηθικής -- κακώς νοημένοι, κακώς εφαρμοζό-
μενοι -- είναι μηδέν και δεν ημπορούν να σταθούν ουδέ στιγμήν,
όταν περνά το Σύνταγμα της Ηδονής με μουσικήν και σημαίας.

Μη αφήσης καμίαν σκιεράν αρετήν να σε βαστάξη.
Μη πιστεύης ότι καμία υποχρέωσις σε δένει. Το χρέος σου είναι
να ενδίδης, να ενδίδης πάντοτε εις τας Επιθυμίας,
που είναι τα τελειότατα πλάσματα των τελείων θεών.
Το χρέος σου είναι να καταταχθής πιστός στρατιώτης,
με απλότητα καρδιάς, όταν περνά
το Σύνταγμα της Ηδονής με μουσικήν και σημαίας.

Μη κλείεσαι εν τω οίκω σου και πλανάσαι με θεωρίας
δικαιοσύνης, με τας περί αμοιβής προλήψεις
της κακώς καμωμένης κοινωνίας. Μη λέγης,
Τόσον αξίζει ο κόπος μου και τόσον οφείλω να απολαύσω.
Όπως η ζωή είναι κληρονομία και δεν έκαμες τίποτε
δια να την κερδίσης ως αμοιβήν, ούτω κληρονομία πρέπει να είναι
και η Ηδονή. Μη κλείεσαι εν τω οίκω σου· αλλά κράτει
τα παράθυρα ανοικτά, ολοάνοικτα, δια να ακούσης
τους πρώτους ήχους της διαβάσεως των στρατιωτών, όταν φθάνη
το Σύνταγμα της Ηδονής με μουσικήν και σημαίας.

Μη απατηθής από τους βλασφήμους όσοι σε λέγουν ότι η υπη-
ρεσία είναι επικίνδυνος και επίπονος. Η υπηρεσία της ηδονής
είναι χαρά διαρκής. Σε εξαντλεί, αλλά σε εξαντλεί με
θεσπεσίας μέθας. Και επί τέλους όταν πέσης εις τον δρόμον,
και τότε είναι η τύχη σου ζηλευτή.
Όταν περάση η κηδεία σου, αι Μορφαί τας οποίας έπλασαν
αι επιθυμίες σου θα ρίψουν λείρια και ρόδα λευκά επί
του φερέτρου σου, θα σε σηκώσουν εις τους ώμους των
έφηβοι Θεοί του Ολύμπου, και θα σε θάψουν
εις το Κοιμητήριον του Ιδεώδους
όπου ασπρίζουν τα μαυσωλεία της ποιήσεως.

[1894-1897;]

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ XXXXXXX

Φραντς Κάφκα

[Την 29η Σεπτεμβρίου του 1910, ο Φραντς Κάφκα βρισκόταν στην πόλη Γκαμπλόντς ως απεσταλμένος της "Ασφαλιστικής Εταιρείας Εργατικών Ατυχημάτων του Βασιλείου της Βοημίας", που έδρευε στην Πράγα. Μόλις είχε πιάσει δουλειά σε αυτήν και είχε αναλάβει να ενημερώσει τις βιομηχανίες υαλουργίας της Γκαμπλόντς ότι, όσες από αυτές δεν πληρούσαν τους κανονισμούς ασφαλείας εργασίας, όφειλαν να καταβάλλουν αυξημένα ασφάλιστρα για τους εργάτες τους. Οι βιομήχανοι της πόλης είχαν θορυβηθεί από αυτόν τον νεαρό, διαβλέποντας ότι θα "ψαλίδιζε" τα κέρδη τους. Έναν χρόνο αργότερα, ο Κάφκα υπέβαλε υπόμνημα στο υπουργείο Εσωτερικών, στο οποίο περιέγραφε με σκληρή γλώσσα τις παραβιάσεις των κανονισμών ασφαλείας εργασίας από τους βιομήχανους της Γκαμπλόντς. Όπως έγραψε ο Ρίχαρντ Κέμερλινγκ στην "Φρανγκφούρτερ Αλγκεμάινε", φαίνεται ότι ο Κάφκα, με την ίδια ευκολία που διαμόρφωνε κείμενα στο κεφάλι του στους μακρινούς περιπάτους του, και κατόπιν τα αποτύπωνε σπίτι του στο χαρτί, με την ίδια αυτή ευκολία μπορούσε να συντάσσει και ασφαλιστήρια συμβόλαια, που μάλιστα ήσαν εναντίον των συμφερόντων των βιομηχάνων. Ρ. Β.]

Καινούργιες λάμπες

Χθες βρέθηκα για πρώτη φορά στα γραφεία της διεύθυνσης. Η νυχτερινή βάρδια με εξέλεξε εκπρόσωπο και, καθότι οι λάμπες μας είναι ανεπαρκείς τόσο ως προς την κατασκευή τους όσο και ως προς την έγκαιρη αντικατάστασή τους, μου ανετέθη να πιέσω ώστε να τεθεί ένα τέλος σε αυτήν την κατάσταση. Μου έδειξαν το αρμόδιο γραφείο, χτύπησα την πόρτα και μπήκα. Ένας αδύνατος νεαρός, πολύ χλωμός, μου χαμογέλασε πίσω από το μεγάλο γραφείο του. Κουνούσε πολύ, μα πάρα πολύ, το κεφάλι του. Αν και υπήρχε κάθισμα, δεν ήξερα αν έπρεπε να καθίσω˙ σκέφτηκα όμως ότι, μια και ήταν η πρώτη μου επίσκεψη θα ήταν ίσως καλύτερα να μην καθίσω, και έτσι μίλησα όρθιος. Αυτή όμως η διακριτικότητά μου δημιούργησε φανερά δυσκολίες στον νεαρό διότι έπρεπε να στρέψει το πρόσωπό του προς τα επάνω για να με βλέπει, εκτός αν μετακινούσε το κάθισμά του, κάτι που δεν ήθελε όμως να κάνει. Έτσι όμως, και παρά την προθυμία του, δεν κατάφερε να στρέψει το κεφάλι του εντελώς με αποτέλεσμα, ενόσω μιλούσα, να έχει στραμμένο το βλέμμα του στο ταβάνι, με το δικό μου βλέμμα να ακολουθεί ασυναίσθητα το δικό του. Όταν είπα ό,τι είχα να πω, σηκώθηκε αργά όρθιος και αφού με χτύπησε φιλικά στον ώμο είπε: έτσι λοιπόν, έτσι λοιπόν, και με έστρεψε προς το διπλανό γραφείο, όπου ένας κύριος με άγρια μακριά γενειάδα προφανώς μας περίμενε αφού δεν υπήρχε πάνω στο γραφείο του κάτι για το οποίο να απαιτείται εργασία, ενώ μια ανοιχτή τζαμόπορτα οδηγούσε σε έναν μικρό λουλουδιασμένο και θαμνώδη κήπο. Ο νεαρός, ψιθυρίζοντας, τον ενημέρωσε με λίγα λόγια, που αρκούσαν για να αντιληφθεί ο κύριος αυτός τα πολλά μας παράπονα. Σηκώθηκε αμέσως όρθιος και είπε: λοιπόν αγαπητέ μου -- εδώ έκανε μια σύντομη παύση και εγώ, νομίζοντας ότι ήθελε να συστηθώ, άνοιξα το στόμα μου για να το επαναλάβω αλλά δεν με άφησε: καλά, καλά, δεν χρειάζεται, σε ξέρω πολύ καλά -- λοιπόν, η παράκλησή σου ή παράκλησή σας είναι αναμφίβολα δικαιολογημένη˙ εγώ και οι κύριοι της διοίκησης πρώτοι το αναγνωρίζουμε. Πίστεψέ με ότι το καλό του λαού μάς απασχολεί περισσότερο από το καλό της επιχείρησης. Γιατί όχι, άλλωστε; Η επιχείρηση μπορεί να ξαναστηθεί, δεν κοστίζει παρά χρήματα, στο διάολο τα χρήματα˙ αν όμως χαθεί ένας άνθρωπος, τότε πάει, χάνεται οριστικά, αφήνει χήρα και ορφανά, προς θεού. Μας είναι λοιπόν ευπρόσδεκτη κάθε πρόταση που βελτιώνει την ασφάλεια, που προσφέρει μεγαλύτερη ανακούφιση, άνεση και όποια πολυτέλεια. Θεωρούμε δικό μας άνθρωπο όποιον κάνει τέτοιες προτάσεις. Εσύ μας έκανες λοιπόν τις προτάσεις σου˙ θα τις μελετήσουμε λεπτομερώς και αν μπορούν να βελτιωθούν έστω και στο ελάχιστο, να είσαι σίγουρος ότι θα γίνει, και όταν θα είναι όλα έτοιμα θα έχετε τις καινούργιες λάμπες. Να πεις όμως στους δικού σου εκεί κάτω το εξής: Δεν θα βρούμε ησυχία έως ότου μπορέσουμε να μετατρέψουμε τη στοά σας [ορυχείου] σε πολυτελέστατο σαλόνι, και δεν πρόκειται να σκοτωθείτε παρά μονάχα φορώντας λουστραριστές μπότες. Και τώρα, χαίρετε.

[Σε ένα άλλο διήγημά του με τίτλο "Μια επίσκεψη στο ορυχείο", ο Κάφκα πραγματεύεται με άκρως ειρωνικό τρόπο τη δημιουργία του στρώματος των τεχνικών στις καπιταλιστικές επιχειρήσεις και την, ήδη από την εποχή του φανερή, "αποκοπή" τους από την εργατική τάξη. Σ. Κ.]

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Συμμορίτισσες της Δερματικής Επαφής

΄Ολες από μήτρες αγνώστου ταυτότητας, ζούσαμε στο οίκημα˙
χάσαμε τους γονείς μας από θάνατο ή αποστροφή.
Δώδεκα περίπου κορίτσια, αναθρεμμένα από έναν καλό Χριστιανό,
έκανε απέναντί μας το καθήκον του, δεν μιλούσε παρά μόνο
για επίπληξη... το οίκημα βρισκόταν στην επαρχία κι αυτό
ήταν κάτι ευχάριστο. Πότε-πότε πηγαίναμε να κατασκηνώσουμε
στην ύπαιθρο, στοιβαζόμασταν στην καρότσα του αυτοκινήτου,
τραγουδούσαμε πως δεν θα γυρίζαμε ποτέ πίσω, ανάβαμε φωτιά,
μαγειρεύαμε μανιτάρια με γεύση... θεέ... ακόμη και τώρα
μπορώ να βλέπω τον άνεμο στα ψηλά πεύκα, με τις κορφές τους
να λικνίζονται ανεπαίσθητα. Ξαπλώναμε με τα κορμιά μας κολλητά,
όταν κάποια από εμάς κουνιόταν ή αναστέναζε, όλα τ΄ άλλα κορμιά
μετακινούνταν ελαφρώς. Είχαμε να κάνουμε τόσο πολλές ερωτήσεις,
ποτέ δεν τις κάναμε, φοβούμενες τον ξυλοδαρμό,
ο μόνος τρόπος που μας άγγιζαν... αχ,
υπήρχε μια γυναίκα με γενναιόδωρη αγκαλιά,
που με κάποιον τρόπο εμφανιζόταν όταν φωνάζαμε ή ουρλιάζαμε τρομοκρατημένες.
Μας έσφιγγε πάνω της τόσο δυνατά, ώστε ο τρόμος μας αυξανόταν,
η ανάσα μας κοβόταν ακόμα πιο πολύ κι η πάλη μας να ξεφύγουμε
γινόταν αγριότερη. Νομίζω ότι πιστεύαμε πως ήθελε να μας σκοτώσει!
Λαχταρούσαμε το άγγιγμα, ήμαστε συμμορίτισσες της δερματικής επαφής,
τριβόμασταν η μια στην άλλη, αγκαλιάζαμε το ίδιο μας το σώμα.
΄Ενα κορίτσι πιάστηκε με το χέρι της στα δικά της ούρα, ήταν ζεστά και
τόσο ευχάριστα, τα ανακάτευε με τα δάχτυλά της, τα χάιδευε, έκλαψε...
μετά τον ξυλοδαρμό της, το κορίτσι πνίγηκε στο αναφιλητό της
μια και η μεγαλόσωμη γυναίκα δεν έκανε ποτέ την εμφάνισή της.
Αργότερα, όταν ο άνδρας δεν ήτανε καλά, μας βρήκαν δωμάτια στην πόλη,
ευτελείς δουλειές, και μας έδιωξαν όταν, μεγάλοι πια, δεν χρειαζόμασταν
φροντίδα. ΄Ηρθαμε στην πόλη έχοντας ακόμη πολλές ερωτήσεις να κάνουμε.
Δεν ξανάδα έκτοτε κανένα από τα κορίτσια. Αν και τα σκεφτόμουν,
δεν μίλησα μέχρι τώρα ποτέ γι΄ αυτά. ΄Ο,τι ζήσαμε δεν ήταν κάτι κανονικό
αλλά θα μπορούσε να ήταν και χειρότερα... είχαμε φαγητό, ένα κρεβάτι,
εκείνες οι νύχτες στα πεύκα. Μας έδερναν ξένοι κι όχι αγαπημένα πρόσωπα...
αυτό, κατά κάποιον τρόπο, δεν σε πονά τόσο πολύ. Τώρα συνάντησα εσένα,
κι αυτό με γυρίζει στα παλιά˙ κρατάς το κεφάλι μου τόσο απαλά
στη δική σου αγκαλιά, σκέφτομαι εκείνη τη γυναίκα κι αυτό μου φέρνει
γέλια... όχι, κλάματα... ένα τέτοιο άγγιγμα, που ποτέ δεν γνώρισα.
Πόσα παιδιά είναι νηστικά; Μόνα; Πόσες ανείπωτες ερωτήσεις απαιτούν
ουρλιάζοντας να ειπωθούν; Τότε, ίσως ήμαστε λιγότερο απογοητευμένες μια και
δεν είχαμε δικούς μας γονείς για να μας απογοητεύσουν˙ τα μικρά κορμιά μας
δέχθηκαν φροντίδα σπαρτιάτικη μεν, αλλά επαρκή. Ελπίζω να μπορώ να σε κρατώ
δίχως το κράτημά μου να γίνεται θανάσιμη λαβή˙ η λαχτάρα μου παραμένει,
παραμένω συμμορίτισσα της δερματικής επαφής, όμως εσύ με κάνεις να νιώθω άνετα.
Αν αποκτήσω παιδιά θα τα πηγαίνω κατασκήνωση, θα οσφρίζομαι τις ερωτήσεις τους,
θα ξαπλώνουμε κολλητά, θα γεμίζουμε το σπίτι με τραγούδια, με ομορφιά,
με τρυφερότητα. Τώρα που γνώρισα την αγάπη, ξέρω ότι μπορώ να προσφέρω αγάπη.
Εκείνο το οίκημα έχει τώρα κλείσει, ο άνδρας κι η γυναίκα νεκροί...
ας τ΄ αφήσουμε να πεθάνει. ΄Ηταν το μάθημά μου, ένα παράξενο μέρος, μια αρχή,
και ένα τέλος. Ελπίζω οι αδελφές μου να τα έχουν πάει τόσο καλά όσο εγώ.
Ας αφήσουμε όλα τα παιδιά να γνωρίσουν την αγάπη κι όχι τη βαναυσότητα,
την απόρριψη. Ας βρούμε τα δύστροπα αυτά οικήματα
κι ας τα κάνουμε να λειτουργούν σωστά. Εμείς, τότε,
δεν ήμαστε δύστροπες,
ήμαστε απλώς
ανεπιθύμητες.

Claudia Schmidt
1983
L.P. "New Goodbyes, Old Helloes" . XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

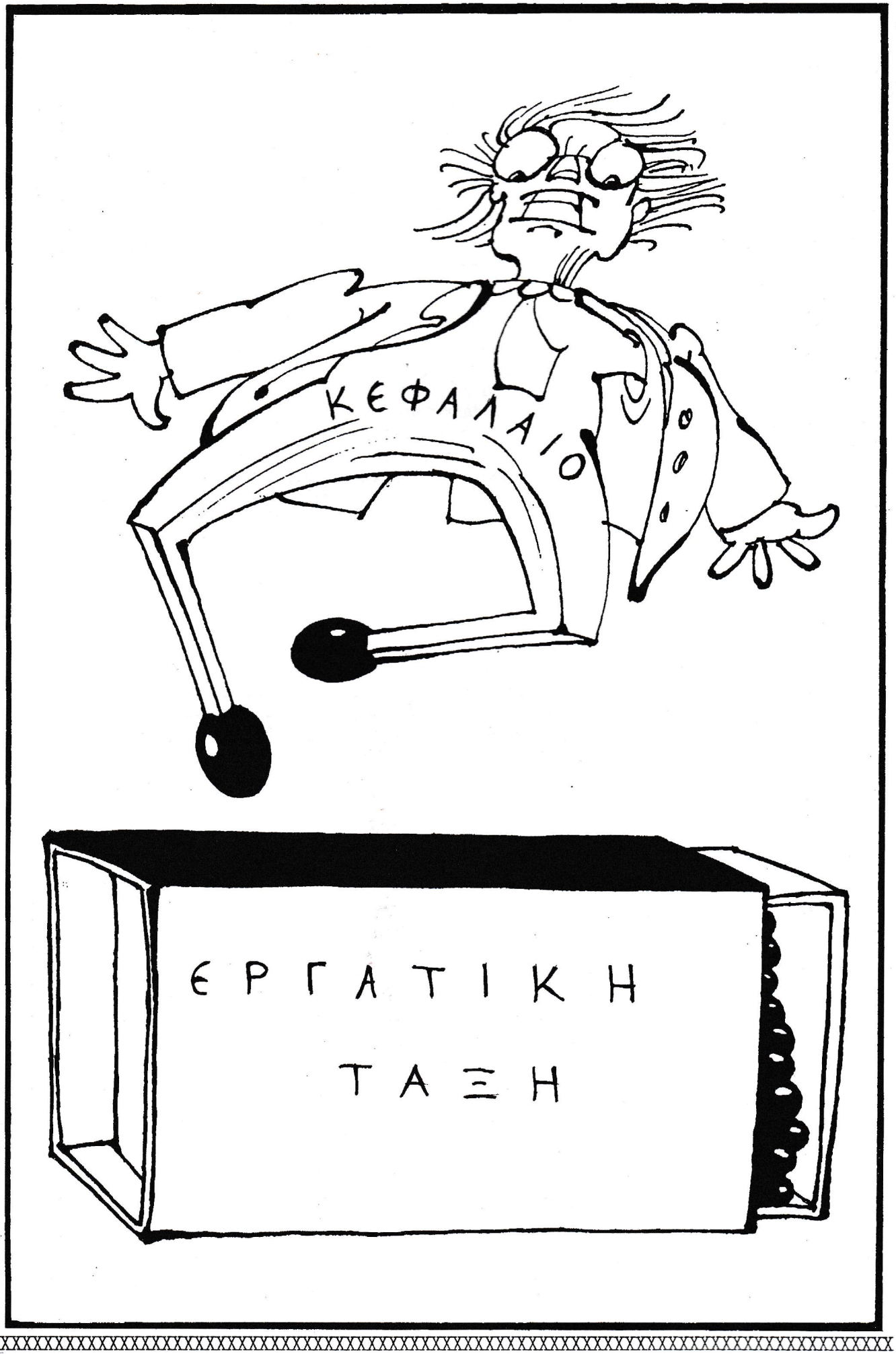
ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΡΓΑΤΙΚΗ
ΤΑΞΗ

ΙΓΚΟΡ ΣΤΡΑΒΙΝΣΚΙ : Η ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ

Η **Ιεροτελεστία** αποτελεί σημείο αναφοράς για όλους εκείνους που επιδιώκουν να επικυρώσουν το πιστοποιητικό γέννησης αυτού που εξακολουθεί να ονομάζεται "σύγχρονη" μουσική. Έργο που αποτελεί μανιφέστο, κατά τον ίδιο περίπου τρόπο και για τον ίδιο λόγο που αποτελεί μανιφέστο και το έργο του Πικάσο **Οι Δεσποινίδες της Αβινιόν**, η **Ιεροτελεστία** δεν έπαψε ποτέ να προκαλεί στην αρχή πολεμική, κατόπιν τον έπαινο και στο τέλος τις αναγκαίες διαυγάσεις. Η παρουσία της σε εβδομήντα χρόνια δεν έπαψε ποτέ να είναι αισθητή. Μέχρι προσφάτως, παραδόξως, έκανε καριέρα πολύ περισσότερο σε μορφή κοντσέρτου παρά σε μορφή μπαλέτου· ακόμη και σήμερα, παρότι η παρουσίασή της σε μορφή μπαλέτου έγινε ενίοτε με πολύ μεγάλη επιτυχία, η παρουσίασή της σε μορφή κοντσέρτου υπερβαίνει κατά πολύ αριθμητικά την παρουσίασή της σε μορφή μπαλέτου.

Όπως το όνομα του Σαίνμπεργκ παραμένει ταυτισμένο πρωτίστως με το έργο **Φεγγαρίσιος Πιερότος**, έτσι και το όνομα του Στραβίνσκι παραμένει ταυτισμένο με την **Ιεροτελεστία της Άνοιξης** ή, θα έλεγα, με το φαινόμενο της **Ιεροτελεστίας** στο οποίο ενώνονται τόσο το έργο, όσο και τα συμφραζόμενα. Αυτό το "κομμάτι" έχει καταστεί (από μόνο του ή λόγω του μύθου που γρήγορα το περιέβαλε όσον αφορά τη δημιουργία του) ο ακρογωνιαίος λίθος της νεώτερης μουσικής.

Ακόμη κι αν σήμερα το ιστορικό τοπίο φαντάζει πιο διαφοροποιημένο και η προσωπικότητα του Στραβίνσκι πιο σύνθετη, τίποτα δεν μπορεί να αμβλύνει τη φυσική έξαψη που προκαλείται από την ένταση και το ρυθμικό σφρίγος ορισμένων τμημάτων [της]: δεν είναι δύσκολο να φανταστούμε τι κατάπληξη προκάλεσαν αυτά τα τμήματα [της **Ιεροτελεστίας**] σε έναν κόσμο όπου η "πολιτισμένη" αισθητική συχνά εξαντλείτο σε θνήσκουσες φιλοφροσύνες. Η **Ιεροτελεστία** ήταν το νέο αίμα των "βαρβάρων", ένα είδος ηλεκτρικού σοκ στο οποίο υποβλήθηκαν χωρίς λεπτότητα χλωρωτικοί οργανισμοί. Στα μαθηματικά, ο όρος "απλοποίηση" χρησιμοποιείται όταν οι όροι μιας εξίσωσης ανάγονται σε μια αμεσότερη διατύπωση. Με αυτή την έννοια μπορεί κανείς να πει ότι η **Ιεροτελεστία** αποτελεί κάτι **βασικό**: ανάγει τους όρους μιας σύνθετης γλώσσας και επιτρέπει μια νέα εκκίνηση.

Αυτή η απλοποιημένη γλώσσα επιτρέπει την οριστική ανάκτηση ενός επί μακρόν παραμελημένου στοιχείου· ευθύς εξ αρχής, και διαμέσου των σημαντικότερων επισοδείων της **Ιεροτελεστίας**, το δικαίωμα αυτό διεκδικείται με επιθετικό τρόπο. Οι αρμονικές σχέσεις ή τα μελωδικά σχήματα ανάγονται σε χτυπητά μορφώματα άκρως απομνημονεύσιμα· αυτά χρησιμεύουν στην υποστήριξη μιας **ρυθμικής επινόησης** που όμοιά της η Δυτική παράδοση δεν γνώρισε ποτέ πριν. Αναμφίβολα, η μουσική της Δυτικής Ευρώπης εμπεριείχε ήδη τους σπόρους της ενασχόλησης με τον ρυθμό, ιδίως στην αφετηρία της· κατά την αναζήτηση όμως λύσεων σχετικά με την πολυφωνία, τη μελωδία και τη μορφή, ο ρόλος του ρυθμού βαθμιαία υποβιβάστηκε σε αυτόν ενός αναγκαίου υποστρώματος, ενίοτε εκλεπτυσμένου, βασισμένου επί ενός ορισμένου αριθμού αρχετύπων ή "προτύπων". Εντούτοις, ο ρυθμός ακολούθησε τη γενική εξέλιξη της μουσικής γραφής προς την κατεύθυνση της λεπτότητας, της ευελιξίας και της περιπλοκότητας.

Με τον Στραβίνσκι, όμως, η πρωτοκαθεδρία του ρυθμού δείχνεται με την αναγωγή της πολυφωνίας και της αρμονίας σε υποδεέστερες λειτουργίες. Το ακραίο και χαρακτηριστικότερο δείγμα αυτής της νέας κατάστασης των πραγμάτων το προσφέρει το τμήμα **Χοροί των Νεαρών Κοριτσιών**, όπου **μία** συγχορδία περιέχει στην κυριολεξία ολόκληρη την επινόηση [=invention=ενβανσιόν=σύντομη σύνθεση νεωτεριστικού χαρακτήρος]. Έχοντας αναχθεί στην πιο απλή και πιο περιληπτική της έκφραση (διότι μία μόνον συγχορδία δεν μπορεί να συνεπάγεται οιαδήποτε λειτουργική σχέση), η αρμονία χρησιμεύει ως υλικό για μια ρυθμική επεξεργασία που γίνεται αντιληπτή μέσω των τονισμών [/ποικιλμάτων]. Η ενορχήστρωση μάς βοηθά να ακούσουμε καθαρότερα αυτούς τους τονισμούς με το "αλύχτημα" των χάλκινων πνευστών πάνω από το συνεχές των εγχόρδων. Ιδού πώς αντιλαμβανόμαστε την κατ' αυτόν τον τρόπο συλληφθείσα μουσική: πριν νοιαστούμε για το ποια συγχορδία ακούμε, μας εξάπτει ο **παλμός** που εκπέμπει αυτή η συγχορδία. Ο **Δοξασμός του Επιλεχθέντος Θύματος** και ο **Θυσιαστήριος Χορός**, αν και μας παρουσιάζονται με λιγότερο απλοποιημένες στιγμές, μας εντυπωσιάζουν αρχικά με τον ίδιο τρόπο διότι, πέραν των μελωδικών θραυσμάτων (που η επανάληψη μάς επιτρέπει να τα αφομοιώνουμε τόσο γρήγορα ώστε να εξουδετερώνονται), αυτό που ακούμε είναι ο ρυθμικός παλμός σχεδόν στην αγνή του κατάσταση.

Ο Στραβίνσκι άλλαξε την κατεύθυνση του ρυθμικού παλμού. Μέχρι την εποχή του, η μουσική γραφή εδραζόταν κατ' ουσίαν σε ένα βασικό μέτρο, εντός του οποίου παράγονταν "συγκρούσεις" που οφείλονταν σε επικαλύψεις, υπερθέσεις και μεταθέσεις των ρυθμικών μορφωμάτων που συνδέονταν κυρίως με την μελωδική επινόηση/ενβανσιόν και τις λειτουργίες της αρμονίας. Υπήρχε έτσι ένα είδος τάξης και κανονικότητας που διαταρασσόταν

προς στιγμήν από ξένα στοιχεία. Με τον Στραβίνσκι, και ιδίως στην **Ιεροτελεστία**, υπάρχει πρωτίστως ένας βασικός παλμός που γίνεται σχεδόν σωματικά αισθητός. (Όχι δίχως λόγο, η μουσική του γίνεται πάντοτε αντιληπτή ακριβώς σε σχέση με μια μετρονομική ένδειξη, φαινόμενο που απαντάται στους συνθέτες πολύ πιο σπάνια απ' ό,τι θα νόμιζε κανείς.) Αυτός ο βασικός παλμός, σύμφωνα με μια δοσμένη μονάδα, πολλαπλασιάζεται κανονικά ή ακανόνιστα. Φυσικά, οι επενέργειες που "εξάπτουν" περισσότερο είναι αυτές που προκαλούνται από τον ακανόνιστο πολλαπλασιασμό διότι αυτό παρέχει ένα ορισμένο ποσοστό "απρόβλεπτου" εντός ενός "προβλεπτού" πλαισίου.

Όσο για την ίδια τη σύνθεση, αυτή δεν βασίζεται στην πλοκή ενός μπαλέτου και γι' αυτό δεν χρειάζεται να υποστεί κάποια τροποποίηση για να μεταβεί από τη σκηνή ενός θεάτρου σε μια αίθουσα συναυλιών. Μπορεί κανείς να πει ότι η πλοκή του μπαλέτου συγχωνεύεται με τη μουσική μορφή σε μία ενιαία οντότητα: η μορφή του μπαλέτου **είναι** η πλοκή του. Σε αυτή την αναζήτηση για σύμπτωση μεταξύ μορφής και έκφρασης επιδόθηκε συχνά ο Στραβίνσκι τα επόμενα χρόνια· εδώ, στην **Ιεροτελεστία**, σκόνταψε πάνω στη λύση σχεδόν δίχως να το καταλάβει, αχρηστεύοντας και ακυρώνοντας έτσι τις διακρίσεις (όσο στείρες κι αν είναι αυτές) μεταξύ αμιγούς και "προγραμματικής" μουσικής, μεταξύ μουσικής που είναι μορφική και μουσικής που είναι εκφραστική.

Αυτή η ιεροτελεστία της "Παγανιστικής Ρωσίας" αποκτά από μόνη της μια διάσταση που υπερβαίνει κατά πολύ το τυπικό της σημείο εκκίνησης: έχει καταστεί η ιεροτελεστία — και ο μύθος — της νεώτερης μουσικής.

Πιέρ Μπουλέζ
(1982)
(Μετάφραση: Σ.Κ.)

Η ρυθμική καινοτομία στην **Ιεροτελεστία της Άνοιξης** έγινε αμέσως αντιληπτή· δύσκολα μπορούσε κανείς να την αγνοήσει. "Το βράδυ της πρεμιέρας [του μπαλέτου]", θυμόταν αργότερα ο Στραβίνσκι, "τα πρώτα μέτρα του πρελούδιου προκάλεσαν αμέσως ειρωνικά γέλια. Αγανάκτησα. Οι μεμονωμένες στην αρχή αποδοκιμασίες σε λίγο γενικεύτηκαν και ως αντίδραση σε αυτό άρχισαν άλλοι να επιδοκιμάζουν και πολύ γρήγορα προκλήθηκε σάλος." Πιθανότατα το κοινό αντιδρούσε τόσο για τη χορογραφία του Νιζίνσκι... όσο και για τη μουσική... η οποία σύντομα αποτέλεσε αντικείμενο σφοδρής διαμάχης. Ορισμένοι την καταριούνταν σαν βάρβαρη εκμηδένιση όλων όσα αντιπροσώπευε η μουσική παράδοση και άλλοι, κάτι το σύνηθες στο Παρίσι, την εξυμνούσαν για τους ίδιους λόγους. [...] Όπως και ο Σαίνμπεργκ, [ο Στραβίνσκι] είχε αντιληθφεί ότι ο αυξανόμενος χρωματισμός αποδυνάμωνε την απαραίτητη για την υποστήριξη της μουσικής κίνησης διατονική αρμονία· όμως η δική του λύση στο πρόβλημα αυτό ήταν τελείως διαφορετική. Η **Ιεροτελεστία** κατέδειξε με έναν σχεδόν πρωτόγονο δυναμισμό ότι ο ρυθμός μπορούσε να είναι η νέα κινητήρια δύναμη.

Στο μεγαλύτερο μέρος της μουσικής παραγωγής, από την Αναγέννηση και μετά, ο ρυθμός υπηρετούσε τη μελωδία και την αρμονία ή υπαγορευόταν από το κείμενο. Αυτό δεν σημαίνει άρνηση της σπουδαιότητάς του, της αναντίρρητης σημασίας του σε ένα έργο όπως η Πέμπτη Συμφωνία, του Μπετόβεν, επιβεβαιώνει όμως την ελάσσονα θέση του... Αντίθετα, στην **Ιεροτελεστία**, και ιδίως στον τελικό **Θυσιαστήριο Χορό**, είναι ο ρυθμός που κατευθύνει τη μουσική ενώ η αρμονία αποτελεί στοιχείο δευτερεύουσας σημασίας. Το μεγαλύτερο μέρος του **Θυσιαστήριου Χορού** δομείται μέσω **ρυθμικών κυττάρων** που αποτελούνται από έναν έως έξι περίπου φθόγγους και όχι από φράσεις του συνήθους τρόπου δομής. Συχνά τα κύτταρα αυτά τονίζονται ισχυρά και η μουσική προχωρεί χάρη στις επαναλήψεις, τις παρεμβολές και τις παραλλαγές τους, διαδικασίες οι οποίες — δοσμένου ότι τα κύτταρα έχουν άνιση διάρκεια — απαιτούν συχνές αλλαγές των μετρικών ενδείξεων. Το μέτρημα του χρόνου έπαυσε να καθορίζεται με βάση το είδος του μέτρου. Τώρα σημαίνεται με τις καθ' έκαστα διάρκειες του ογδόου και του τετάρτου. [...] Ο Στραβίνσκι δεν επιδίωξε τη δημιουργία μιας συλλογής νέων ρυθμικών ιδεών· οι ιδέες ήρθαν απρόσκλητες και διαπίστωσε ότι ανακάλυπτε μουσική που αρχικά δεν γνώριζε τον τρόπο να την καταγράψει. Όπως έγραψε αργότερα: "Είμαι το όχημα που μετέφερε την **Ιεροτελεστία.**"

Πωλ Γκρίφιθς
("Μοντέρνα Μουσική", εκδ. Σ.Ι.Ζαχαρόπουλος. Η έντονη γραφή είναι των συγγραφέων. Η υπογράμμιση λέξεων/φράσεων, δική μας.)

Στο υπόστρωμα της **Ιεροτελεστίας** βρίσκεται πολύ λίγη άμεση παράδοση... και καθόλου θεωρία.

Ιγκόρ Στραβίνσκι (1961)

Γυρίζω σπίτι ξημερώματα και το σκυλί που μου έκανε συντροφιά από παιδί κείτεται μπροστά στην ίδια κωλοπόρτα με τον ίδιο κωλοαριθμό στην ίδια κωλογειτονιά κόκκινο κωλοπλακάκι, μαύρος κωλοουρανός πάνω από το κωλόσπιτό μου Το σκότωσε ο Δήμος Οι μπόγιες Θεωρείται υπηρεσία προς τους πολίτες να ρίχνουν αέριο στα σκυλιά μας **να τα ψεκάζουν** αν τα σκυλιά μας γυρνάνε στους δρόμους στις δώδεκα τα μεσάνυχτα
Η μάνα μου μου στέλνει ένα γράμμα: Το σκυλί που αντικατέστησε το σκυλί, που δολοφονήθηκε πριν δώδεκα κιόλας χρόνια, πέθανε Ήταν πολύ γέρος περίμενε μέχρι το τελευταίο χάδι της μάνας μου, πρωί πρωί και τα τίναξε χωρίς να βάλει μπουκιά στο στόμα του Άντεξε μέχρι την πρωινή επανάληψη, περιμένοντάς την να κατέβει με μια κατσαρόλα ρύζι και κρέας
Όποιος κρατάει ημερολόγιο ποτέ δεν θά 'χει σημαντικές αναμνήσεις
Παίξαμε ξύλο για το φαΐ
Πολύ θα ήθελα να πω:
τους είδα να τσακώνονται για το φαΐ
και τραβήχτηκα
τους άφησα το μερίδιό μου,
εγώ δεν είμαι ζώο
Αλλά αυτή η κίνηση τί θα σήμαινε;
Ότι δεν είχα μείνει πολλές μέρες νηστικός
Δεν έχω δει ποτέ τον πατέρα μου να δέρνει τη μάνα μου ούτε τη μάνα μου να δέρνει τον πατέρα μου, ούτε θυμάμαι να με χτύπησαν ποτέ Έτσι απόμακροι ζούσαμε κι οι τρείς μας στο σπίτι, μια ζωή
Ένα τοπίο μέχρι τώρα όλο πλαγιές κι αμπέλια που ξαφνικά το κλείνει ένας ουρανός γεμάτος με κόκκινες και κίτρινες σημαίες με την επιγραφή: Άνοιξε McDonalds Mc Drive φαγητό για το σπίτι Στο πεζοδρόμιο οι ψεύτικες σκιές που σαλεύουν με τον άνεμο
Το ότι το σώμα παρακμάζει όταν το πνεύμα επιτέλους αποκαλύπτεται είναι μεγάλη πουτανιά
Απ' όλη σου τη ζωή τί σου άρεσε, τί θυμάσαι απ' όλη σου τη ζωή;
Μια γυναίκα να πλένει πιάτα μ' ένα μαντίλι στα μαλλιά στο παράθυρο της κουζίνας ενός εστιατορίου για εργάτες
Ο φίλος μου ο Πούπι δούλευε σ' ένα εργοστάσιο Μου λέει: Αν σε πάρουν, πρέπει να προσέχεις τον τόρνο Οι κινήσεις είναι εύκολες, μηχανικές, χαζές, αλλά αν κάνεις λάθος θα σου στοιχίσει ένα δάχτυλο του χεριού Ο Πούπι μου έμαθε να καθαρίζω το πορτοκάλι έτσι: Το χωρίζεις με το μαχαίρι στα τέσσερα, παίρνεις κάθε τέταρτο και τραβάς από την άκρη της φλούδας κι έγινε: το έχεις ξεφλουδίσει πρώτος πρώτος Το καταβρόχθισες πρώτος πρώτος Οι άλλοι πασαλείβονται, τρώνε τα φλούδια ή πετάνε το μισό στα σκουπίδια Στο εργοστάσιο δεν προλαβαίνεις να φας Αν σε πάρουν — μου έλεγε — να ξέρεις

Αν η σκέψη και η δράση είναι δύο διαφορετικά πράγματα άσχημα αρχίζουμε

RODRIGO GARCIA
" Είσαστε Όλοι σας Καθάρματα " [Αποσπάσματα]

Μήπως φταίγαν τα πρόσωπα κι οι αρχές παραμένουν αλώβητες;
Να τελειώνει αυτό το μπέρδεμα· πρόσωπα και αρχές, μορφή και περιεχόμενο, ιδέες και πράξη — όλα είναι ένα.
Όταν τα διαχωρίζετε, πάτε να περισώσετε κάτι.

ΜΑΡΙΟΣ ΧΑΚΚΑΣ
" Το Κοινόβιο "
[Αναφέρεται στη ρωσική επανάσταση.]

Γράφει εδώ: "Πρώτα ήταν ο **Λόγος**!" Πριν αρχίσω, σκοντάβω κιόλας! Ποιός βοηθά
να προχωρήσω; Τόσο τον **Λόγο** ν' ανεβάζω αξίζει; Σωστά το πνεύμα αν με φωτίζει, πρέπει
άλλη εξήγηση να δώσω. Είναι το νόημα: "Πρώτα ήταν ο **Νους**!" Ωστόσο, σκέψου καλά
την πρώτη τούτη λέξη, η πένα σου πολύ μην παρατρέξει! Τάχα είν' ο **Νους** που 'χει
τα πάντα πλάσει; Πρέπει να γράψω: "Πρώτα ήταν η **Δράση**!" Όμως, ενώ το γράφω
κάτι πίσω δεν με αφήνει ούτε εδώ να σταματήσω. Βοηθά το πνεύμα! Φως μού φέγγει,
ας μην διστάξει η πένα μου να γράψει: "Πρώτα ήταν η **Πράξη**!"

ΓΚΑΙΤΕ "Φάουστ"

ΤΟ ΞΥΛΙΝΟ ΑΝΘΡΩΠΑΚΙ

Είμαι ένα ξύλινο πλακέ ανθρωπάκι,
έχω μια ξύλινη, πλακέ γυναίκα
και δυο παιδάκια ζωηρά
που ξυλοποιούνται καθημερινά.
Τιράμ-τιρί-τιρά.

Ακόμα έχω
ένα ξύλινο, καρό σακάκι
ένα ξύλινο, ριγέ παντελόνι
ένα ξύλινο, λευκό πουκάμισο,
μια ξύλινη γραβάτα,
ξύλινα παπουτσάκια
και πολλά-πολλά μακρουλά
ξύλινα ματάκια.
Τιράμ-τιρί-τιρά.

Δουλεύω-ξυλοποιούμαι-απολαμβάνω.
Τιράμ-τιρί-τιρά.
Δουλεύω-ξυλοποιούμαι-απολαμβάνω.
Τιράμ-τιρί-τιρά.
Δουλεύω-ξυλοποιούμαι-απολαμβάνω.
Τιράμ-τιρί-τιρά.
Δουλεύω-ξυλοποιούμαι-απολαμβάνω.
Δουλεύω-ξυλοποιούμαι-απολαμβάνω.
Δουλεύω-ξυλοποιούμαι-απολαμβάνω.
Δουλεύω-ξυλοποιούμαι-απολαμβάνω.
Δουλεύω-ξυλοποιούμαι-απολαμβάνω.
ΚΑΙ
ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΤΟ ΒΟΥΝΟ
ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΤΟ ΒΟΥΝΟ
ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΤΟ ΒΟΥΝΟ
ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Αχ υγράθηκα...
και πάλι:

Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Τιράμ-τιρί-τιρά.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Τιράμ-τιρί-τιρά.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Τιράμ-τιρί-τιρά.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
ΚΑΙ
ΓΚΟΟΟΟΟΛ ΓΚΟΟΟΟΟΛΛΛΛ
ΓΚΟΟΟΟΟΛ ΓΚΟΟΟΟΟΛΛΛΛ
ΓΚΟΟΟΟΟΛ ΓΚΟΟΟΟΟΛΛΛΛ
ΓΚΟΟΟΟΟΛ ΓΚΟΟΟΟΟΛΛΛΛ

Αχ συγκινήθηκα!

και πάλι:

Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Ξυλοποιούμαι και ξυλοποιώ.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Ξυλοποιούμαι και ξυλοποιώ.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Ξυλοποιούμαι και ξυλοποιώ.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Ξυλοποιούμαι και ξυλοποιώ.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
ΚΑΙ
ΑΓΟΡΑΖΩ
ΑΓΟΡΑΖΩ
ΑΓΟΡΑΖΩ
ΑΓΟΡΑΖΩ
ΑΓΟΡΑΖΩ

Αχ ξεχάστηκα και πάλι!

Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Διακοπές-γήπεδο-αγορές.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Διακοπές-γήπεδο-αγορές.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Διακοπές-γήπεδο-αγορές.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Διακοπές-γήπεδο-αγορές.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Διακοπές-γήπεδο-αγορές.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Διακοπές-γήπεδο-αγορές.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Διακοπές-γήπεδο-αγορές.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Διακοπές-γήπεδο-αγορές.
Δουλειά-σπίτι-δουλειά.
Διακοπές-γήπεδο-αγορές.

Αχ η καρδιά μου...
Πεθαίνω...

Συ-χω-ρέ-στε-με
Για-να-με-αγα-πούν
Για-να-με-λο-γα-ριά-ζουν
Για-να-επιζήσω
Ξυλοποιήθηκα-και-ξυλοποιούσα!

ΤΙΡΟΜ ΤΙΡΙ ΤΙΡΑΑΑΑΑΑααα

Φωνή από μεγάφωνα:
"...Το όνειρό του ήταν να γίνει σιδερένιος!!!"

[Κείμενο: Γιώργος Μανιώτης. Μουσική: Θάνος Μικρούτσικος. 1983-84. XXXXXXXXXXXXXXXX]